

Ko gero, ne vienam Lietuvos gyventojui, norinčiam išmesti lemputes, kilo klausimas – kur? Lyg ir stiklas, lyg ir ne. O ką reikėtų daryti su minkštais, kadaise grojusiais, vaikų meškučiais? Norint atsikratyti dulkių siurblio, ima varginti galvos skausmas: niekas iš namų neišveš, o parduotuvėse esančiuose elektronikos atliekų konteineriuose netilps. Elektronikos platintojų asociacija (EPA) išskyrė pagrindines Lietuvos gyventojams būdingas klaidas, kylančias dėl neatsakytų klausimų. Jų nepaisymas kainuoja visų sveikatai, pildo nelegalias pinigines, o iš kai kurių atima šansą gauti seniai išsvajotą, bet kažkam jau nebereikalingą, televizorių.

Elektroniniai prietaisai neidentifikuojami. Visų pirma, norint tinkamai rūšiuoti elektronikos prietaisus, reikia suprasti, kas priskiriama elektronikai. Tai gali būti bet koks prietaisas, kurio veikimui reikalinga elektros energija. Svarbu atkreipti dėmesį, kad prietaisas, kuris turi elektronikos elementų, tačiau, išjungus pačią elektrą, vis tiek gali atlikti savo pagrindinę funkciją, nėra priskiriamas elektronikai. Pavyzdžiui, dujinė viryklė su elektroniniu laikrodžiu nėra laikoma elektronikos prietaisu, nes gali atlikti viryklės funkcijas nenaudodama elektros energijos. Tiesa, kalbant apie buitinius prietaisus, tokius kaip skalbyklės, mikrobangų krosnelės ir kt. dažniausiai nekyla klausimų, ar tai elektronika. Tačiau ne visada susimąstoma, kad elektronikos yra ir grojančiuose pliusiniuose meškučiuose, laikrodžiuose ir pan. Tokie prietaisai turi keliauti į elektronikos atliekų konteinerius ar įmones, kurios turi licencijas tvarkyti būtent elektronikos atliekas.

Lemputės keliauja į stiklo konteinerius. Didelė dalis lempučių atsiduria stiklo atliekų konteineriuose. Atrodytų teisinga, juk jas gaubia stiklas. Tačiau lemputės nėra padarytos tik iš stiklo, kartu jose yra metalo ir pavojingų medžiagų, tokių kaip gyvsidabris ar švinas. Pavyzdžiui, sudužus lemputei, ima garuoti gyvsidabris, kenkiantis ne tik fermentų veiklai, bet galintis pažeisti net centrinę nervų sistemą. Todėl, norint to išvengti, lemputės turi būti išmetamos į specialius konteinerius, kurių apstu prekybos centruose, pašto skyriuose, bibliotekose ir t. t.

Pamirštama išimti baterijas. Daugelis prietaisų veikia tik su jiems tinkamomis baterijomis. Dalis gyventojų elektronikos prietaisus išmeta kartu su baterijomis. Pamirštama, kad baterijos turi savo galiojimo laiką ir jam pasibaigus, jos gali imti pūstis, tekėti ar net sprogti. Dėl to, baterijos nėra tvarkomos kartu su elektronikos prietaisais. Pavyzdžiui, norint išmesti elektroninį žaislą su baterijomis, žaislą reikėtų rūšiuoti kaip elektronikos atliekas, o baterijas – atskirai.

Atiduodama į netinkamas rankas. Gyventojai, namuose turintys nebetaisomą ir neveikiančią skalbimo mašiną, šaldytuvą ar kitą stambią gabaritų elektroniką, dažniausiai, visų pirma, ieško internete, kam paskambinti, kad išvežtų šias atliekas, kremtasi, kiek

kainuos, ar išneš iš ketvirto aukšto. Šiame žingsnyje dalis gyventojų patys nenorėdami suklysta ir atiduoda elektronikos atliekas įmonėms ar net fiziniams asmenims, kurie neturi licencijos rinkti tokių atliekų, tačiau aktyviai skelbiasi internete teikiantys tokią paslaugą. Prietaisus atidavus į jų rankas, jie gali būti iššardomi nesilaikant reikalavimų, elektronikos prietaisai gali netgi nukeliauti į metalo laužų supirktuves ir pan. Tokiais atvejais gyventojai paprastai už išvežimo paslaugas sumoka, o atliekos nukeliauja nebūtinai ten, kur turėtų ir galimai kelia pavojų aplinkai.

SiurbLIAI, spausdintuvai - paliekami prie buitinių atliekų konteinerių. Didelė dalis Lietuvos gyventojų žino, kad smulkieji elektronikos prietaisai bei baterijos metamos į specialius konteinerius, kurie išsirikiavę prekybos centruose, pašto skyriuose ir kitose dažnai lankomose vietose. Norint atsikratyti stambiosios elektronikos, skalbyklės, šaldytuvo ar panašaus dydžio gabaritų prietaiso, iškviečiami surinkėjai, kurie atliekas nemokamai išgabena tiesiai iš namų. Klausimas kyla kalbant apie vidutinio dydžio prietaisus tokius kaip siurbLIAI, spausdintuvai, garso grotuvai, mikrobangų krosneles ir kt. Tiesa ta, kad tokių gabaritų prietaisus reikėtų patiems gyventojams nugabenti į stambiagabaričių atliekų konteinerius. Juos dažniausiai galima rasti prie didžiųjų prekybos centrų. Norint rasti artimiausią ir patogiausią lokaciją, gyventojams reikėtų apsilankyti epa.lt tinklalapyje ir ieškoti patogiausios vietos, kur surenkamos stambiosios elektronikos atliekos. Šiose vietose priimamos bet kokio dydžio elektronikos atliekos.

Išmetami dar veikiantys prietaisai. EPA duomenimis, daugybė lengvai ir nebrangiai sutaisomų prietaisų atsiduria konteineriuose. Kadangi dažnai kyla klausimas – remontuoti ar išmesti, reikėtų vadovautis 50 proc. taisykle – jeigu remonto išlaidos sudaro didesnę nei 50 proc. naujo prietaiso kainos, tuomet remontuoti netikslinga. Tokiu atveju sugedusį elektronikos prietaisą reikėtų išmesti į elektronikos atliekų konteinerius. Jeigu prietaisas dar veikiantis, bet vis tiek jis keičiamas nauju, jį reikėtų perleisti į antras rankas: parduoti ar padovanoti. Pavyzdžiui, Lietuvoje pradėjo veikti įvairios dalinimosi ekonomika paremtos platformos, kaip Dalinuosi.lt, kurių būdu, galima daiktus nuomoti. Tuo tarpu Broomsy.lt platforma, kuri padeda parduoti nereikalingus, bet dar veikiančius daiktus, siūlo nemokamai išvežti juos tiesiai iš namų ir parduoti už tam tikrą komisinį mokestį.

Jeigu prietaisų taisymas ekonomiškai nenaudingas, jie yra sugedę ir nebenaudojami, juos neabejotinai reikėtų išmesti į specialius konteinerius. Baterijas bei smulkiąją elektroniką (pavyzdžiui, kompiuterius, telefonus, ausines, įkroviklius, elektronines cigaretes ir pan.) galima išmesti specialiose tam skirtose vietose, kurių EPA visoje Lietuvoje įkūrė per 4 tūkst.: prekybos centruose, elektronika prekiaujančiose parduotuvėse, bibliotekose ir pan. Nebepataisoma arba dėl kitų priežasčių naudojimui nebetinkama visos komplektacijos stambiagabaričių elektronika (pavyzdžiui, šaldikliai, skalbimo mašinos, indaplovės ir pan.)

nemokamai išvežama iš namų užregistravus iškvietimą telefonu 8 695 55 111 arba užpildžius formą internete adresu www.epa.lt skiltyje „Gyventojams“.

